

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **N. N.**, zast. Mgr. Zbyňkem Stavinohou, advokátem, se sídlem Joštova 4, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 1. 6. 2004, č. j. 36 Az 683/2003 - 38,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 1. 6. 2004, č. j. 36 Az 683/2003 – 38, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností napadá shora označené usnesení Krajského soudu v Brně, kterým byla odmítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 29. 4. 2003, č. j. OAM-272/VL-16-P08-2002. Tímto rozhodnutím nebyl stěžovateli udělen azyl podle § 12, 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně bylo vysloveno, že na stěžovatele se nevztahuje překážka vycestování.

Samostatným podáním stěžovatel požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

V žalobě, která směřovala proti uvedenému rozhodnutí, pak stěžovatel v obecné rovině namítal porušení § 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1, § 33 odst. 2, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), a § 12, § 91 zákona o azylu. Pokud jde o skutkové důvody, odkazoval na žádost o udělení azylu, protokol o pohovoru a ostatní

spisový materiál. Požadoval, aby napadané rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena k dalšímu řízení.

Podáním ze dne 3. 12. 2003 stěžovatel soudu dále oznámil, že ve lhůtě dvou měsíců dodá nový důkazní prostředek, který nemohl předložit v řízení před správním orgánem. Zároveň požádal o ustanovení tlumočníka pro arabský jazyk.

Krajský soud následně usnesením ze dne 5. 12. 2003, č. j. 36 Az 683/2003 - 20, stěžovatele vyzval, aby označil žalobní body, z nichž bude patrno, z jakých skutkových a právních důvodů považuje napadané výroky rozhodnutí za nezákonné, a jaké důkazy k prokázání svých tvrzení navrhuje provést. Současně stěžovatele poučil o tom, že nebude-li označené výzvě vyhověno, bude podání odmítnuto.

Dne 5. 1. 2004 stěžovatel doručil Krajskému soudu v Brně podání sepsané v jiném než českém jazyce (pravděpodobně v jazyce arabském - pozn. Nejvyššího správního soudu).

Krajský soud následně dne 8. 1. 2004 stěžovateli označené podání vrátil a vyzval jej, aby ve lhůtě jednoho měsíce od doručení této výzvy zaslal soudu podání s překladem do českého jazyka a současně stěžovatele poučil o tom, že nebude-li výzvě vyhověno, nebude k tomuto podání přihlížet.

Dne 26. 1. 2004 bylo Krajskému soudu v Brně doručeno podání stěžovatele (které bylo sepsáno v ženském rodě – pozn. Nejvyššího správního soudu), ve kterém stěžovatel v českém jazyce uvedl, že trvá na svém podání, a žádá soud, aby mu byl ustanoven tlumočník pro jazyk arabský. Požadavek soudu, aby činil podání pouze v českém jazyce považuje za neoprávněný, odkázal zejména na čl. 1, 3 a 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod, § 36 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), § 18 občanského soudního řádu („o. s. ř“), jakož i komentáře. Na základě uvedených skutečností doplnil, že trvá na formě svého podání učiněném v **arménském** jazyce a žádá soud, aby ustanovil tlumočníka pro jazyk **arabský**.

Krajský soud poté podání (žalobu) s odkazem na § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítl, a to z důvodu, že z podání není zřejmé, z jakých skutkových důvodů považuje stěžovatel rozhodnutí za nezákonné. Rozhodnutí postavil na výkladu ustanovení § 18 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. a ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s. Doplnil, že tato ustanovení soudního řádu správního a občanského soudního řádu ve spojení s čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod je nutno vyložit tak, že účastník, který neovládá jazyk, jímž se jednání vede, má právo na tlumočníka. To podle názoru soudu znamená, že stěžovatel má právo v případě nařízení jednání před soudem, být informován o obsahu jednání, které se za jeho přítomnosti vede. Z uvedených ustanovení však podle názoru krajského soudu nevyplývá právo obracet se písemně na soud v cizím jazyce, a proto písemnosti zasílané soudu, které jsou vyhotoveny v cizí řeči, je třeba opatřit překladem do českého jazyka. Uzavřel, že se jednalo o takovou vadu řízení, pro kterou nebylo možné v řízení pokračovat.

Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel obecně formulovanou kasační stížnost, a to z důvodu vymezeného v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Krajskému soudu zejména vytýkal porušení čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod, § 36 odst. 1 s. ř. s. a § 18 občanského soudního řádu. Doplnil, že účastníci řízení jsou si v řízení rovni, přičemž výrazem rovnosti je i možnost jednat a činit podání ve své mateřštině. Postup, kdy soud vrátí podání učiněné v mateřském jazyce s tím, aby obstaral jeho překlad do českého

jazyka, je tak podle stěžovatele v rozporu s § 18 odst. 2 občanského soudního řádu. Krajský soud navíc podle stěžovatele nerozhodl o ustanovení tlumočníka. Závěrem stěžovatel poznamenal, že je třeba rovněž přihlédnout i k jeho ekonomické situaci, kdy je závislý na kapesném, které činí 12 Kč na den.

Na základě výše uvedených skutečností pak stěžovatel požadoval, aby byl napadený rozsudek zrušen a vrácen k dalšímu řízení.

Samostatným podáním stěžovatel požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný podal ke kasační stížnosti stručné vyjádření, ve kterém zejména uvedl, že posouzení právních otázek ponechává na Nejvyšším správním soudu. Navrhl nepřiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud napadené usnesení přezkoumal v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti.

Po přezkoumání věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Stěžovatel je zastoupen advokátem.

Před samotným posouzením věci považuje Nejvyšší správní soud za nutné předeslat, že v řízení o kasační stížnosti není jeho úkolem znovu posuzovat, zda měl být stěžovateli azyl udělen, nýbrž je jeho úkolem pouze posoudit, zda předchozí řízení naplňuje důvod či důvody vymezené v § 103 odst. 1 s. ř. s. Z důvodu, že žaloba byla odmítnuta, přichází v úvahu toliko důvod vymezený v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., tedy nezákonnost usnesení o odmítnutí návrhu.

V důsledku přísné dispoziční zásady v řízení o žalobách proti rozhodnutí správního orgánu musí podle současné platné právní úpravy žaloba obsahovat podle § 71 odst. 1 kromě obecných náležitostí podání: a) označení napadeného rozhodnutí a den jeho doručení nebo jiného oznámení žalobci, b) označení osob na řízení zúčastněných, jsou-li žalobci známy, c) označení výroku rozhodnutí, které žalobce napadá, d) žalobní body, z nichž musí být patrno, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné, e) jaké důkazy k prokázání svých tvrzení žalobce navrhuje provést, a konečně f) návrh výroku rozsudku.

V posuzované věci plyne z obsahu spisu, že stěžovatel podáním ze dne 30. 5. 2003 podal proti rozhodnutí žalovaného správního orgánu žalobu, a to ve výslovně uvedeném rozsahu, kdy uvedl, že napadá výrok o neudělení azylu podle § 12 a § 14 a výrok o nevztažení překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu. V žalobě dále uvedl, že žalobní body podle § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. spatřuje v porušení ustanovení správního řádu s tím, že správní orgán porušil ustanovení § 3 odst. 3, 4, § 32 odst. 1, § 33 odst. 2, § 46 a § 47 odst. 3 správního řádu. Stěžovatel sice odůvodňoval porušení těchto ustanovení v obecné rovině, avšak ve vztahu k ustanovení § 33 odst. 2 správního řádu konkrétně namítal, že jí žalovaný nedal možnost se před vydáním rozhodnutí vyjádřit k jeho podkladu i k jeho zjištění, popř. navrhnout jeho doplnění. Dovozoval dále (s poukazem na svá tvrzení

ve správním řízení), že splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 příp. podle § 14 zákona o azylu a podmínky pro vztažení překážky vycestování. Pod bodem IV. žaloby pak uvedl přesný návrh výroku rozsudku.

Ze spisu dále vyplývá, že v podání ze dne 3. 12. 2003 stěžovatel uvedl, že ve lhůtě dvou měsíců dodá nový důkazní prostředek, který nemohl předložit v řízení před správním orgánem. Zároveň požádal o ustanovení tlumočníka pro arabský jazyk. Krajský soud následně výzvou ze dne 5. 12. 2003 stěžovatele vyzval, aby označil žalobní body, z nichž bude patrno, z jakých skutkových a právních důvodů považuje napadané výroky rozhodnutí za nezákonné, a jaké důkazy k prokázání svých tvrzení navrhuje provést. Současně stěžovatele poučil, že nebude-li označené výzvě vyhověno, bude podání odmítnuto. Dne 6. 1. 2004 stěžovatel doručil podání sepsané v jiném než českém jazyce (pravděpodobně v jazyce arabském - pozn. Nejvyššího správního soudu). Krajský soud poté stěžovateli označené podání vrátil a vyzval jej, aby ve lhůtě jednoho měsíce od doručení této výzvy zaslal soudu překlad podání do českého jazyka, a stěžovatele poučil o tom, že nebude-li výzvě vyhověno, nebude k tomuto podání přihlížet. Z obsahu spisu dále plyne, že dne 26. 1. 2004 bylo Krajskému soudu v Brně doručeno podání stěžovatele (které bylo sepsáno v ženském rodě), ve kterém stěžovatel v českém jazyce uvedl, že trvá na svém podání, a žádá soud, aby mu byl ustanoven tlumočník pro jazyk arabský.

Krajský soud v Brně v napadeném usnesení k této otázce vyslovil názor, že ustanovení § 18 odst. 1 o. s. ř. a § 36 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod je nutno vyložit tak, že účastník, který neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka. Znamená to tedy, že má právo, v případě že je nařízeno ústní jednání před soudem, aby byl informován o obsahu jednání, které se za jeho přítomnosti vede. Z uvedených ustanovení však nevyplývá podle názoru soudu právo obracet se písemně na soud v cizí řeči, proto písemnosti zasílané soudu, které jsou vyhotovené v cizí řeči, je třeba opatřit překladem do českého jazyka.

Nejvyšší správní soud však tento názor nesdílí.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že s. ř. s. neobsahuje konkrétní ustanovení o právu jednat před soudem ve své mateřštině. Se zřetelem k ustanovení § 64 s. ř. s. (podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu), bylo třeba postupovat podle ustanovení § 18 o. s. ř. Podle ustanovení § 18 odst. 1 o. s. ř. mají účastníci v občanském soudním řízení rovné postavení. Mají právo jednat před soudem ve své mateřštině. Soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Podle ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. účastníku, jehož mateřštinou je jiný, než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočníka účastníku, s nímž se nelze dorozumět jinak, než znakovou řečí.

Z posledně citovaného ustanovení tedy vyplývá, že k tomu, aby soud ustanovil tlumočníka, nestačí pouze zjištění, že jde o účastníka, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, ale současně musí být splněna i další podmínka, tedy to, že musí vyjít taková potřeba v řízení najevo.

V posuzované věci má Nejvyšší správní soud za to, že potřeba ustanovit stěžovateli tlumočníka v řízení před Krajským soudem v Brně najevo vyšla, to již z podání ze dne 3. 12. 2003, a stejně tak i z podání ze dne 5. 1. 2004 a 26. 1. 2004. Jestliže krajský soud

zastával názor, že podání (žaloba) stěžovatele ze dne 30. 5. 2003, včetně jejího doplnění v cizím jazyce ze dne 5. 1. 2004 neobsahuje náležitosti uvedené v § 71 odst. 1 s. ř. s., tím spíše pro něj musela vyvstat nutnost přeložit cizí text, a to za účelem posouzení, zda žaloba včetně jejího doplnění je způsobilá k projednání či nikoliv.

Zásada rovnosti účastníků řízení formulovaná v ustanovení § 18 o. s. ř. je projevem ústavního principu rovnosti účastníků, vyjádřeného v čl. 96 odst. 1 Ústavy a v čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod. Při posuzování postupu Krajského soudu v Brně při realizaci tohoto práva uvedeného v ustanovení § 18 o. s. ř. dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že krajský soud pochybil, pokud v dané věci neustanovil stěžovateli tlumočníka. Vychází totiž z toho, že jestliže stěžovatel část podání, jímž doplňoval žalobu, sepsal v cizím jazyce (pravděpodobně arabském), a na výzvu soudu o přeložení této části podání do českého jazyka reagoval sdělením, v němž poukazoval na nutnost přibrání tlumočníka za účelem realizace zásady rovnosti účastníků řízení před soudem, jde o situaci, v níž vyšla v řízení před krajským soudem najevo potřeba ustanovit tlumočníka účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk. Na uvedených závěrech nemůže ničeho měnit ani ta skutečnost, že část podání byla sepsána v českém jazyce, neboť tato skutečnost sama o sobě nemůže ovlivnit závěr o splnění podmínek ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř., tedy závěr o tom, že v řízení vyšla najevo potřeba ustanovit tlumočníka.

Nejvyšší správní soud dospěl v posuzované věci k závěru, že krajský soud tím, že ve věci neustanovil tlumočníka, ačkoliv tato potřeba vyšla v řízení najevo, nepostupoval v souladu s ustanovením § 18 o. s. ř., což ve svých důsledcích znamenalo, že při svém postupu nerespektoval zásadu rovnosti účastníků řízení v tomto ustanovení zakotvenou. Tím, že krajský soud nemohl posoudit tu část doplnění žaloby, sepsanou v jiném než českém jazyce, nebyly vytvořeny předpoklady pro posouzení toho, zda žaloba stěžovatele včetně jejího doplnění obsahovala náležitosti podle § 71 odst. 1 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud odkazuje pro podporu svých tvrzení i na svou judikaturu, kdy např. z rozsudku 4 Azs 112/2004 - 50 ze dne 16. 6. 2004 vyplývá, že *jestliže stěžovatelka sepsala část podání, jímž doplňovala žalobu, v jazyce mongolském, a na výzvu soudu o přeložení této části podání do českého jazyka reagovala sdělením, v němž poukazovala na nutnost přibrání tlumočníka za účelem realizace zásady rovnosti účastníků řízení před soudem, jde o situaci, v níž vyšla v řízení před krajským soudem najevo potřeba ustanovit tlumočníka účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk. Krajský soud proto pochybil, pokud v dané věci neustanovil v řízení tlumočníka a návrh stěžovatelky odmítl pro neodstranění vad podání podle § 37 odst. 5 s. ř. s.*

Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto usnesení Krajského soudu v Brně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), v němž je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Pokud jde o návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, vycházel Nejvyšší správní soud z toho, že rozhodl o kasační stížnosti neprodleně po jejím obdržení a po nezbytném poučení účastníků řízení o složení senátu, takže z důvodu nadbytečnosti se již samostatně tímto návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti nezabýval.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. srpna 2005

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu